

Nr 29.

Av herrar **Berglund** och **Hansson** i Mora-Noret, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 11, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt lärare vid egentliga folkskolor och småskolor.

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 11, med förslag till extra krigstidstillägg åt folkskolans lärarekår ha beloppen för de olika grupperna föreslagits sålunda:

Gift, ordinarie lärare vid folkskola med eget äkta barn	300 kr.
Annan lärare vid folkskola	200 »
Gift lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola med eget äkta barn	200 »
Annan lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola	125 »

För att rätt kunna bedöma huruvida dessa belopp kunna för de lönegrupper det här gäller bliva till verklig hjälp under nu rådande kristid, måste man taga hänsyn till, huru stora deras löner för närvarande äro.

Grundlönerna och ålderstilläggen fastställdes för lärarna i den egentliga folkskolan år 1906 och för småskolans lärare år 1908, vilka belopp redan då ansågos för knappt tillräckliga. Vid olika tillfällen har därför riksdagen — i avvaktande på en ny löneroglering — beslutat tillfälliga löneförbättringar, senast år 1917. De kontanta belopp som för närvarande utgå äro:

Familjeförsörjare:

Ordinarie lärare vid folkskola	lägst 1,500 kr.,	högst 1,950 kr.
Lärare vid småskola, mindre folkskola o. s. v. »	900 »	1,080 »

Bihang till urtima riksdagens protokoll 1918. 4 saml. 12 häft. (Nr 29—30.) 1

Icke familjeförsörjare:

Ordinarie lärare vid folkskola lägst 1,300 kr. högst 1,750 kr.
 Lärare vid småskola, mindre folkskola o. s. v. » 750 » » 930 »
 (Vikarie och extra ordinarie lärare ej medtagna härovan).

Dessa löner, som äro avsedda att täcka alla utgifter — utom utgifterna för bostad och bränsle —, måste ovillkorligen anses alldeles otillräckliga under nu rådande förhållanden, då särskilt priserna på livsmedel och beklädnadsartiklar stegrats i ofantligt hög grad. Man torde kunna påstå, att penningvärdet för närvarande utgör blott omkring en tredjedel av vad det var åren 1906 och 1908, då den nu gällande grundlönen fastslogs. Den för i år i form av tillfällig löneförbättring utgående förhöjningen har sålunda ej väsentligt kunnat upphjälpa denna lärarekårs ställning, vilken i närvarande stund med all säkerhet är sämre, än vad den någonsin varit. En förhöjning av det föreslagna krigstidstillägget är därför synnerligen starkt påkallad.

Häremot invändes måhända, dels att kummunerna beviljat dyrtidstillägg och dels att till de av oss härovan anförda lönebeloppen komma arvoden för undervisning i slöjd och fortsättningsskola. Vad det förra beträffar, är det oftast fallet, att kommunerna icke beviljat dylika tillägg, i många fall av den orsaken, att skattebördan är tung nog ändå. Det är även långt ifrån regel, att lärarna genom att undervisa i slöjd och fortsättningsskola kunnat förbättra sina löner.

Verkliga förhållandet är, att bland vår folkskollärarekår råder på många håll stor nöd, och otaliga äro de rop om hjälp, som i dessa dagar höjas ur denna kår. Exempel skulle kunna anföras, hurusom i familjer med många barn svält och allehanda umbäranden höra till ordningen för dagen. Stundom har hjälp måst beviljas av barmhärtiga människor, och ofta har man sett sig nödsakad att skuldsätta sig för att hålla det hela samman. I en motion till 1917 års riksdag säges: »Folkskolans och småskolans lärare ha egentligen aldrig haft sin anständiga bärning av arbetet i skolan». Detta är i närvarande stund mera sant än någonsin.

Att vid bestämmandet av detta krigstidstilläggs storlek göra skillnad på lärarna i den egentliga folkskolan och småskolans lärare kan knappast vara rättvist, då dyrtidsbördan i stort sett är lika tung att bära för båda grupperna. I så måtto torde dock principen i Kungl. Maj:ts förslag vara riktig, att familjeförsörjare böra erhålla en något större hjälp, även om de ogifta manliga lärarna och de gifta utan barn ofta kunna vara i lika svår ställning som familjeförsörjare med få barn.

Vid fastställandet av det för alla lika grundbeloppet kan man alltså

utgå ifrån, att de grupper av löntagare det här gäller höra till de lägst avlönade och att de icke åtnjuta eller åtnjutit något egentligt krigstidstillägg. Ett belopp på 600 kronor för alla med ett tillägg åt familjeförsörjare av 200 kronor måste därför anses som synnerligen blygsamt begärt. För att visa, att de av oss härövan föreslagna beloppen ej kunna anses för drygt tillmätta lämnas här nedan en jämförelse mellan totala lönen för innevarande år med de av oss föreslagna tilläggen och lönerna för kommande år, då den nya löneregleringen träder i kraft.

	1918		1919	
	lägst	högst	lägst	högst
Gift ordinarie lärare vid folkskola	2,300 kr.	2,750 kr.	} 2,100 kr.	3,000 kr
Annan lärare » »	1,900 »	2,350 »		
Gift lärare vid småskola o. s. v.	1,700 »	1,880 »	} 1,200 »	1,650 »
Annan lärare vid » »	1,350 »	1,530 »		

(Med gift lärare förstås härövan familjeförsörjare).

Som synes bliva lönerna för detta år för de flesta lärare mindre än de, som komma att gälla nästa år. Där enligt vårt förslag de förra överstiga de senare är detta fullt rättvist. Detta gäller nämligen familjeförsörjarna och den lågt avlönade småskollärarekåren. Till denna jämförande tabell må dessutom fogas den anmärkningen, att 1919 års lönebelopp äro avsedda att gälla under normala omständigheter och att därför redan nu framställningar inkommit till Kungl. Maj:t om krigstidstillägg för nästa år, vilka framställningar blivit av folkskoleöverstyrelsen tillstyrkta.

Med de av oss föreslagna beloppen torde kostnaderna komma att bli 3 à 4 gånger så stora som de bli enligt Kungl. Maj:ts förslag. Vi tveka dock icke att framställa vårt yrkande, när vi anse, att här föreligger om någonstädes ett nödläge, och vi hålla på grund härav före, att möjlighet måste finnas för riksdagen att tillmötesgå detta rättfärdiga krav.

De närmare bestämmelserna för dessa krigstidstilläggs utgående anse vi utskottet mest skickat att utforma.

Med stöd av ovanstående motivering få vi alltså yrka,

att riksdagen måtte besluta, *dels* att ett extra krigstidstillägg av 600 kr. för tiden 1 juli—31 december 1918 skall utgå till varje lärare och lärarinna vid rikets folkskolor, mindre folkskolor och småskolor och *dels* att till varje gift lärare och lärarinna skall dessutom utgå en extra krigstidshjälp av 200 kr., under förutsättning att

befattningshavaren har eget äkta barn under 18 års ålder, dock att dylik krigstidshjälp ej skall utgå till lärarinna, vars man lever.

Stockholm den 9 nov. 1918.

Sten Berglund.

H. Hansson,
i Mora-Noret.
